

Bevarandeplan för Natura 2000-området Ölmeviken

Enligt 17 § förordningen om områdesskydd (1998:1252) enligt miljöbalken m.m.

Administrativa data

Områdeskod och namn: SE0610203 Ölmeviken

Areal: 1145 hektar

Kommun: Kristinehamn

Lägesbeskrivning: Ölmeviken är belägen c:a 7 km ONO om Kristinehamn.

Områdestyp: Utpekad enligt Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet

Naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet:

3150 Naturligt näringsrika sjöar

6230 Stagg-gräsmarker

6270 Silikatgräsmarker

6410 Fuktängar

Arter enligt Art- och habitatdirektivet:

1042 Citronfläckad kärrtrollslända *Leucorrhinia pectoralis*

1130 Asp *Aspius aspius*

Arter enligt Fågeldirektivet:

A021 Rördrom *Botaurus stellaris*

A038 Sångsvan *Cygnus cygnus*

A043 Grågås *Anser anser*

A050 Bläsand *Anas penelope*

A052 Kricka *Anas crecca*

A053 Gräsand *Anas platyrhynchos*

A061 Vigg *Aythya fuligula*

A068 Salskrake *Mergus albellus*

A070 Storskrake *Mergus merganser*

A075 Havsörn *Haliaeetus albicilla*

A081 Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

A094 Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

A119 Småfläckig sumphöna *Porzana porzana*

A127 Trana *Grus grus*

A151 Brushane *Philomachus pugnax*

A166 Grönbena *Tringa glareola*

A193 Fisktärna *Sterna hirundo*

A194 Silvertärna *Sterna paradisaea*

A215 Berguv *Bubo bubo*

A338 Törnskata *Lanius collurio*

Skyddsstatus enligt Natura 2000:

Området föreslogs av Regeringen som ett område av gemenskapsintresse (pSCI):

Januari 2002

Området fastställdes av EU-kommissionen som ett område av gemenskapsintresse

(SCI): Januari 2005

Regeringen förklarade området som särskilt bevarandeområde (SAC): Mars 2011

Regeringen förklarade området som ett särskilt skyddsområde (SPA): Januari 2002

Ägandeförhållanden: Privat

Beskrivning av områdets bevarandevärden

Bevarandesyfte

Det överordnande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU's Art- och habitatdirektiv och Fågeldirektiv. För Natura 2000-området Ölmeviken är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper, habitatarter och fågelarter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

Det främsta bevarandesyftet med detta område är att bevara områdets livsmiljöer för våtmarksanknutna häckande fågelarter och rastande svanar, gäss och änder under vår- och höstflyttning. Vid målkonflikter ska naturvärden knutna till naturtyperna naturligt näringsrika sjöar och fuktängar, fiskarten asp och fågelarterna rördrom, sångsvan, brun kärrhök, småfläckig sumphöna, trana, skrattnås och fisktärna prioriteras. Detta innebär att det i Ölmevikens vatten och på strandängarna ska finnas livsmiljöer som kan ge dels viloplats och kvalitativt och kvantitativt födounderslag i form av växter, smådjur och fisk för nämnda arter samt för häckande arter också lämpliga häckningsmiljöer.

Prioriterade bevarandeåtgärder

För att säkerställa att de utpekade Natura 2000-naturtyperna och arterna bevaras är det nödvändigt att Ölmevikens

- gräsmarker hävdas genom slåtter och/eller bete,
- att igenväxningsvegetation hålls efter.

En viktig faktor för områdets bevarandevärden är vattenståndsvariationerna. En förutsättning för välutvecklade strandängszoneringar är att amplituder och varaktighet för olika nivåer efterliknar naturliga förhållanden.

Områdesbeskrivning

Ölmeviken är en grund, näringsrik vik av Vänerne. Den ligger i en trakt som har brukats av människan under lång tid, med en rik fornlämningsmiljö och ett kulturhistoriskt värdefullt odlingslandskap.

Stränderna är principiellt av två olika slag. Det finns flacka strandängar på utbredda finsediment och en del kärrtorv, med en successiv övergång mellan land och vatten till en vegetationsrik och utsträckt strandzoner, men också mer markanta strandlinjer mot fastmark med en relativt smal eller obetydlig strandzoner. Strandängarna är delvis hävdade genom betesdrift, där strandvegetationen utvecklats till en kortvuxen, örtrik gräsmark. Där betetrycket är svagt eller saknas finns istället tät och drygt halvmeterhög växtlighet av framförallt grenrör, som utåt ersätts av tuvbildande högstarr. I övergångszonen mellan strandängarna och det öppna vattnet finns bladvass i varierande omfattning, där avsaknad av påverkan från hävd och isskjutning möjliggör större vassfält. Längre ut finns sävruggar och flytbladsvegetation med främst näckrosor och nate, omväxlande med klarvattenytor med en del undervattensvegetation. I vattenmiljön är gul näckros den dominerande arten. Andra allmänt förekommande arter är trådnate, ålnate, kransalgen glans/mattslinke och pilblad.

Ölmevikens näringsrikedom och förekomsten av strandängar, som också till stor del hävdas, skapar mycket goda förutsättningar för våtmarksfåglar. Mångåriga studier har också visat att området är mycket värdefullt för både häckande och rastande fåglar. Ölmevikens fågelliv är klassat som riksintresse för naturvård. Förekomsten av lämpliga livsmiljöer för och omfattningen av dels våtmarksanknutna häckande fågelarter och dels rastande svanar, gäss och änder under vår- och höstflyttning utgör grunden för att området också är klassat som gemenskapsintresse enligt Art- och habitatdirektivet och skyddsområde enligt Fågeldirektivet.

Ingående naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet

Tabell 1. I tabellen anges de naturtyper som anmälts enligt Art- och habitatdirektivet samt dess areella utbredning. Naturtypernas utbredning i området framgår av kartbilaga 1.

Kod	Naturtyp	Areal (ha) **	
		Rapporterad	Nytt förslag
3150	Naturligt näringsrika sjöar	945	948
6230	Stagg-gräsmarker*	4	0,99
6270	Silikatgräsmarker*	-	0,67
6410	Fuktängar	127	119

* = Prioriterad naturtyp enligt Art- och habitatdirektivet.

** Rapporterad areal är den areal som senast beslutades av regeringen och är registrerad hos EU. Senare utförda inventering av länsstyrelsen visar på nya arealuppgifter. Rapporteras vid nästa uppdatering.

Ingående arter enligt Art- och habitatdirektivet

Tabell 2. I tabellen anges de arter som anmälts enligt Art- och habitatdirektivet.

Kod	Art
1042	Citronfläckad kärrtrollslända <i>Leucorrhinia pectoralis</i>
1130	Asp <i>Aspius aspius</i>

Ingående arter enligt Fågeldirektivet

Tabell 3. I tabellen anges de fåglar som anmälts enligt bilaga 1 i Fågeldirektivet samt övriga våtmarksfåglar som skyddas enligt Fågeldirektivet.

Kod	Art
-----	-----

A021	Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	
A038	Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	
A043Δ	Grågås <i>Anser anser</i>	
A050Δ	Bläsand <i>Anas penelope</i>	
A052Δ	Kricka <i>Anas crecca</i>	
A053Δ	Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	
A061Δ	Vigg <i>Aythya fuligula</i>	
A068	Salskrake <i>Mergus albellus</i>	
A070Δ	Storskrake <i>Mergus merganser</i>	
A075	Havsörn <i>Haliaeetus albicilla</i>	
A081	Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>	
A094	Fiskgjuse <i>Pandion haliaetus</i>	
A119	Småfläckig sumphöna <i>Porzana porzana</i>	
A127	Trana <i>Grus grus</i>	
A151	Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	
A166	Grönbena <i>Tringa glareola</i>	
A179	Skrattmåsar <i>Larus ridibundus</i>	***
A193	Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	
A194	Silvertärna <i>Sterna paradisaea</i>	
A215	Berguv <i>Bubo bubo</i>	**
A338	Törnskata <i>Lanius collurio</i>	

** Inrapporterad art som har beslutats av regeringen och är registrerad hos EU. Senare utförda inventering av länsstyrelsen visar på att arten inte finns i området. Rapporteras vid nästa uppdatering.

*** Art som föreslås tillkomma, men ännu inte har beslutats av regeringen och inte heller är registrerad hos EU. Av länsstyrelsen utförd inventering visar på att arten finns i området. Rapporteras vid nästa uppdatering.

Δ= Övrig våtmarksfågel

Beskrivning av utpekade naturtyper och/eller arter

3150 Naturligt näringsrika sjöar

Förekomst

Utbredningen av de naturligt näringsrika sjöarna sammanfaller med bördigaste jordbruksbygderna på fosforrika kalkleror. Naturtypen förekommer främst i östra Svealand men det finns spridda förekomster över större delen av Sverige nedanför fjällkedjan.

Naturligt näringsrika sjöar har en hög biologisk produktion, är artrika och hyser generellt näringskrävande växt- och djursamhällen. Vattnet är näringsrikt och välbuffrat, klart till relativt grumligt. Sjöhabitatet omfattar stranden upp till medelhögvattenlinjen.

En stor del av de ursprungliga slättsjöarna är kraftigt påverkade av övergödning och fysiska ingrepp. Sänkning av sjöar för att vinna åkermark har kraftigt minskat sjöarealen. De flesta sjöar är dessutom reglerade med onaturliga, ofta utjämnade vattenståndsvariationer som följd. För att gynnsam bevarandestatus skall upprätthållas behövs generellt åtgärder för minskat näringsläckage från tillrinningsområden samt restaurering av speciellt värdefulla objekt.

Bevarandestatusen på biogeografisk nivå är bedömd (2007) som otillräcklig, främst på grund av övergödning och sjösänkingsföretag.

Ölmevikens vatten utgör den centrala och huvudsakliga delen (drygt 82 %) av bevarandeområdet. Största delen är öppet vatten med flytbladsvegetation och sävruggar i strandnära partier, framförallt i nordväst och väst. Här finns också de större områdena av strandkärr och bladvassfält. Naturtypen angränsar här också till stor del till fuktäng. Gränszonen mellan dessa naturtyper ger i kombination med strandängshävd särskilt goda förutsättningar för utbildande av en mångfald av livsbetingelser, vilka kraftigt minskat i landskapet genom dikning och vattenreglering.

Typiska vattenväxter som dokumenterats i Ölmeviken är trubbnate, dyblad, hornsärv, slamkrypa och vattenpilört.

Den kemiska statusen för Ölmevikens ytvatten når inte upp till nivån ”god”, p g a höga nivåer av miljögifter (VISS 2014).

Bottenfaunaundersökningar indikerar otillfredsställande sjöbottenförhållanden (VISS 2010).

Ölmeviken har också otillfredsställande ekologisk status, bl a belastat av låga syrgasvärden, beroende på höga näringsämnesnivåer (VISS 2009). Beräknad medelhalt av totalfosfor är 0,34 µg/L.

Angående näringsämnesbelastning arbetar Länsstyrelsen för bl a minskad övergödning och säker användning av växtskyddsmedel inom projektet ”Greppa näringen” med rådgivning för jordbruksmark inom Ölmevikens tillrinningsområde.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd

- Vattenkvaliteten ska inte negativt påverka förekomsten av för naturtypen typiska arter. Påverkan genom onaturlig belastning av närsalter, miljögifter och grumlande ämnen ska vara låg.
- En oreglerad vattenregim, eller förhållanden som liknar en sådan, är eftersträvarsvärda. Naturliga vattenståndsvariationer är en viktig faktor för mångfalden av livsmiljöer i strandlinjen.
- Hävd genom bete och/eller slåtter är en förutsättning för att upprätthålla variationen av livsmiljöer och arter i övergångszonen mellan land och vatten.
- Typiska arter för naturtypen i området ska ha en god förekomst. De indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.
- Främmande arter eller fiskstammar ska inte inverka negativt på artsammansättningen eller variationen av arter.
- Fria vandringsvägar för fisk och andra akvatiska organismer ska finnas till anslutande vattensystem.

Bevarandemål

- Vattenkvaliteten ska vara sådan att de typiska arterna inte minskar i området.
- Områdets reglering ska vara anpassad så att hydrologin efterliknar naturliga förhållanden.
- Vandringsvägar för fisk och andra vattenlevande organismer ska vara fria från hinder.
- Bete eller annan hävd längs stränderna ska bedrivas med en sådan intensitet och omfattning att variation i livsmiljöer skapas i övergångszonen mellan vatten och land.
- Arealen av naturtypen ska vara 948 hektar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara icke gynnsamt på grund av

- Vänerns reglering, som inte efterliknar naturliga variationer,

- igenväxning av gränszonen mellan vatten och land.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot naturtypen och dess bevarandetillstånd är:

- reglering av sjöns vattennivå som innebär avvikelser från naturliga säsongsvariationer i amplituder och varaktigheter. Strandängszonens utsträckning och differentiering minskar med minskade vattenståndsförändringar. Sådana kan dessutom leda till ökad igenväxning.
- rensning uppströms i vattensystemet, vilket kan orsaka grumling och övergödningpåverkan genom tillförsel av finpartiklar och näringsämnen.
- läckage av näringsämnen från omkringliggande jordbruksmark, vilket kan skapa övergödning av vattenmiljön.
- intensiv växtodling i strandzonen, vilket ökar risken för erosion samt läckage av växtnäring och bekämpningsmedel.
- upphörd hävd och/eller skogsplantering på anslutande betesmarker, vilket orsakar igenväxning av strandzonen.
- vasslätter, som är negativ för fågelarter som är beroende av vass som livsmiljö, t ex rördrom och brun kärrhök.
- fiske som är ensidigt mot vissa arter eller som är för hårt i förhållande till sjöns naturliga produktionsförmåga. Det ändrar konkurrensförhållandena och kan påverka artsammansättningen.
- utsättning av främmande arter, eller fiskstammar, vilket kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/ eller orsaka genetisk kontaminering.
- exploatering av strandområdet, vilket är negativt för möjligheten att upprätthålla naturliga strandmiljöer.
- Infrastrukturanläggningar, vilka kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag uppströms. Broar och vägtrummor över inflöden kan orsaka vandringshinder.
- skogsbruk i tillrinningsområdet. Avverkning, körning, markavvattning och skyddsdikning ökar avrinningen och därmed risken för erosion och läckage av bl a humusämnen och partiklar.
- utsläpp av föroreningar från punktkälla, t ex avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet, vilket kan försämra vattenkvaliteten.

6230 Stagg-gräsmarker

Förekomst

Stagg-gräsmark förekommer främst i Götaland och södra Svealand, samt mer begränsat i norra Svealand och södra Norrland. Naturtypen har varit mycket vanlig i det äldre odlingslandskapet, men har minskat så kraftigt som en följd av jordbrukets strukturrationalisering att den bedöms ha icke gynnsamt bevarandetillstånd på biogeografisk nivå.

Stagg-gräsmark har, förutom en karakteristisk förekomst av stagg, mycket gemensamt med naturtypen silikatgräsmark. Typen är fö

- artrik med hävdgynnade arter på torra–friska, silikatrika jordar,
- välhävdad och har utvecklats genom lång hävdkontinuitet,
- öppen med en krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, av 0-30 %.

Stagg-gräsmark förekommer norr om Ölmeviken i zonerings ovanför fuktängar inom tre mindre och långsmala områden.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

- Typiska arter ska inte minska påtagligt. Typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.
- Bete eller slåtter med efterbete.
- Røjning av eventuell igenväxningsvegetation.

Bevarandemål

Stagg-gräsmarken ska

- vara artrik med hävdgynnade och typiska arter,
- vara välhävdad genom slåtter och/eller bete, utan påverkan av gödsling (utöver den direkta från ev betesdjur), insådd av främmande arter eller stödutfodring,
- ha en areal av 1 hektar.

Bevarandetilstånd

Stagg-gräsmarken i området bedöms ha icke gynnsamt bevarandetilstånd, beroende på att ett av delområdena inte har gynnsamt bevarandetilstånd.

Hotbild

Se avsnitt ”Generella hotbilder– vad kan påverka Ölmeviken negativt?” nedan.

6270 Silikatgräsmarker

Förekomst

Silikatgräsmark förekommer över hela landet nedanför fjällen, fåtaligare och i mindre arealer i norra Sverige och i skogdominerade delar av den boreala zonen. Naturtypen har varit mycket vanlig i det äldre odlingslandskapet, men har minskat så kraftigt som en följd av jordbrukets strukturrationalisering att den bedöms ha icke gynnsamt bevarandetilstånd på biogeografisk nivå.

Silikatgräsmark finns, som namnet indikerar, på silikatrik jord. Markfuktigheten är torr-frisk. Typen är beroende av hävd och en lång hävdkontinuitet. Den består av flera olika vegetationstyper och är artrik, med en sammansättning som är beroende på markförhållanden, klimat och hävd. Om vegetationen är artrik på örter är den också viktig för insektlivet. Torr-frisk betesmark är vanligen av typen silikatgräsmark.

I Ölmeviken finns silikatgräsmark i en liten bergbunden rygg längst i norr, öster om Sorkans inlopp i området. Områdets vegetation och flora har vid fältbesök 2012 bedömts utgöra en fullgod naturtyp.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

- Typiska arter ska inte minska. Typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.
- Bete eller slåtter med efterbete
- Røjning av eventuell igenväxningsvegetation

Bevarandemål

Silikatgräsmarken ska

- vara artrik med hävdgynnade och typiska arter,

- vara välhävdad genom slätter och/eller bete, utan påverkan av gödsling (utöver den direkta från ev betesdjur), insådd av främmande arter eller stödutfodring,
- ha en areal av 0,7 hektar.

Bevarandetillstånd

Silikatgräsmarken i området bedöms ha gynnsamt bevarandetillstånd.

Hotbild

Se avsnitt ”Generella hotbilder– vad kan påverka Ölmeviken negativt?” nedan.

6410 Fuktängar

Förekomst

Fuktängar förekommer över större delen av Sverige nedanför fjällkedjan, förutom i den nordligaste delen av landet. Naturtypen är betydligt mer frekvent i landets södra tredjedel. Bevarandestatusen på biogeografisk nivå bedöms inte vara gynnsam, främst på grund av upphörd hävd efter jordbrukets strukturrationaliseringar.

Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet och är direkt beroende av slätter och/eller bete. Fuktängen kan vara örtrik och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedom gör den viktig för många insekter, särskilt fjärilar och bin.

Fuktängen har också mycket stor betydelse för fågellivet.

Fuktäng förekommer i huvudsak kring Ölmans utlopp (i nordväst). I dess sydvästra del ansluter knappt 20 hektar i en 1,9 km lång och c:a 100 m bred zon utmed den nordligaste delen av västra stranden. Det är endast i denna senare del som hävdtilståndet bedömts som fullgott (2012). I övrigt har betestrycket, med smärre avvikelser, generellt varit för svagt.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd

- Tillräcklig markfuktighet.
- Tydligt hävdpräglad markvegetation.
- En för naturtypen naturlig artsammansättning
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos naturtypens typiska arter.
- En öppen miljö med högst 25 % täckningsgrad av träd och buskar.
- Återkommande översvämningar som efterliknar sådana vid naturlig hydrologi
- Slätter och/eller betesdrift samt röjning av igenväxningsvegetation. Objektets hävdhistoria och naturvärden bör vara vägledande för skötseln.
- Naturlig näringsstatus. I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom gödsel från djur på bete), stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av främmande arter.

Bevarandemål

Fuktängarna i Ölmeviken ska

- vara väl hävdade, utan igenväxningsvegetation eller förnaansamling.
- ha en stabil förekomst av för naturtypen typiska arter,
- ha en areal av minst 119 hektar.

Bevarandetillstånd

Fuktängen bedöms i Ölmeviken som helhet vara i icke gynnsamt bevarandetillstånd.

Hotbild

Se avsnitt ”Generella hotbilder– vad kan påverka Ölmeviken negativt?” nedan.

1042 Citronfläckad kärrtrollslända

Förekomst

Citronfläckad kärrtrollslända lever i vegetationsrika dammar, myrgölar, mindre sjöar och i deltaområden, samt i tätbevuxna vikar av större sjöar. Förekomst av öppna vattenytor är nödvändigt under äggläggningen. Frånvaro av fisk är gynnsamt. Larven förekommer i strandnära vatten där den lever som rovdjur på vatteninsekter och kräftdjur.

I Natura 2000-området Ölmeviken finns arten rapporterad från strandängarna vid Tofta gård, i nordvästra delen av viken. Rapporteringen är från basininventeringen år 2006, då arten påträffades på sammanlagt 17 lokaler i Värmlands län (varav 12 fyndlokaler i anslutning till Vänern).

1130 Asp

Förekomst

I Sverige finns det reproducerande bestånd av asp i vattendrag som rinner ut i Mälaren, Hjälmaren och Vänern, i Göta älv med tillflöden, i de nedre delarna av Motala ströms avrinningsområde samt mycket fåtaligt i Dalälven och Emån. I de sjöar där aspen lever uppträder den ofta pelagiskt, alltså i den fria vattenmassan. Den lever såväl i ytskiktet som på större djup. Som ung lever aspen huvudsakligen på djurplankton, insektslarver och kräftdjur och som vuxen på fisk som mört, löja och nors.

Aspen vandrar upp i mindre vattendrag för att leka under april-maj. Leken startar när vattentemperaturen överstiger omkring 6 °C, och den sker på strömmande och forsande platser med stenig botten som ofta har riklig påväxt av olika arter av mossa. Efter kläckning driver ynglen nedströms till närmsta sjö. I större vattendrag kan ynglen även förekomma i skyddade avsnörningar och i strandzonen längs lugna vattendragssträckor.

I Sverige är asp rödlistad i kategorin NT (nära hotad).

Aspens förekomst i Natura-2000 området Ölmeviken är oklar, med det är känt att asp går upp för lek i vattendraget Ölman som mynnar i norra delen av Ölmeviken. Vid länsstyrelsens inventering av asp 2014 påträffades asprom i tre av sex prover på rom från Ölman. Med tanke på dess närhet till Ölman, har Ölmeviken en viktig funktion som vandringsväg till lekområden och troligtvis även som uppväxtområde för asp.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd

Det är idag förbjudet att fiska efter asp i alla till Vänern tillrinnande vattendrag fr.o.m. 1 april t.o.m. 31 maj (FIFS 2004:37). Det är däremot tillåtet att fiska arten i Vänern under hela året och på vissa platser fångas den relativt frekvent av yrkesfisket.

För att förstärka beståndet bör åtgärdsplaner upprättas för de vattendrag som har särskild betydelse för reproduktionen av asp. I åtgärdsplaner är det viktigt att beakta olika verktyg som t ex områdesskydd, biotopförbättringar (t.ex. fiskvägar) och återintroduktion. Det är dessutom viktigt att skyddet och säkerställandet av asp tas upp och lyfts fram i samband med omprövning av gällande vattendomar och andra bestämmelser som rör reglering av

vattendrag. Aspen bör även beaktas i andra domstolsprövningar av vattenverksamheter vilka kan få konsekvenser för artens långsiktiga överlevnad.

Ett gynnsamt bevarandetillstånd för asp i Natura 2000-området Ölmeviken är i hög grad beroende av artens möjligheter till reproduktion i de vattendrag som mynnar i Vänern. Flera av förutsättningarna för att nå gynnsamt bevarandetillstånd är av den anledningen knutna till aspens reproduktionsområden i vattendragen. Viktiga förutsättningar är:

- Fria vandringvägar från Vänern till reproduktionsområden i de vattendrag där arten leker.
- Reproduktionsområden (lekbottnar) i lekvattendragen som har tillräckligt stor yta för att upprätthålla en långsiktigt självreproducerande population av asp i Vänern.
- Att Vänern som ekosystem har god vattenkvalitet och god ekologisk status.
- Att adekvat hänsyn tas till artens krav i samband med t ex fysisk planering, tillståndsprövning, olika naturvårdshänsyn, förvaltning av skyddade områden och artskydd.
- Att bifångst av asp vid fiske i Vänern följs noga.

Bevarandemål

Fiskarten asp ska ha ett gynnsamt bevarandetillstånd i Ölmeviken. Målsättningen är att det i Vänern och Natura 2000-området Ölmeviken ska finnas en självreproducerande och långsiktigt hållbar förekomst av asp.

För sin uppväxt till könsmogen fisk är asp starkt beroende av att Vänern är ett väl fungerande ekosystem med god vattenkvalitet, god förekomst av lämplig föda och att de miljögifter som förekommer ska ha så låga halter att de inte inverkar negativt på aspens uppväxt och reproduktionsförmåga. När asparna söker sig mot vattendrag med lekrområden ska de inte möta några hinder som t.ex. omfattande fiske, fasta redskap, olika typer av dammar eller dylikt som försvårar vandringen.

Bevarandetillstånd

En påbörjad undersökning av fisket på asp pekar på att bestånden i Mälaren, Hjälmarens och Vänern kraftigt försvagats under de senaste 50 åren. I det kortare tidsperspektivet, sedan början av 1990-talet, förefaller bestånden dock ha stabiliserats. Populationen beräknas i dagsläget uppgå till färre än 10 000 könsmogna individer.

I artens livsmiljö i Natura 2000-området Ölmeviken finns det problem med hög näringsämnesbelastning och syrefattiga förhållanden.

Bevarandetillståndet för arten i Natura-området Ölmeviken bedöms som icke gynnsamt.

Hotbild

De största hoten mot aspen är habitatförluster och anläggandet av dammar i vattendragen. Omfattande uträtningar och rensningar i de vattendrag där aspen leker har förstört lek- och uppväxtområden samtidigt som det ökar sedimenttransporten. Vandringshinder som till exempel dammar i de vattendrag som aspen leker i om våren hindrar aspen från att nå lekrområden och leder till fragmentering av bestånden. Flera bestånd av asp har troligen utrotats genom att dammar anlagts. Anläggs en damm nära vattendragets mynning hindrar det aspen från att nå leklokaler längre upp i vattendraget vilket kan göra att beståndet dör ut om inga lämpliga leklokaler finns nedströms det nya dämnet.

Det finns inte närmare beskrivet hur de inhemska bestånden påverkats av eutrofiering och utsläpp. Däremot bör man beakta att en förhöjd eutrofiering kan resultera i en ökad sedimentation och påväxt på lekbottnar i vattendragen, vilket i sin tur leder till försämrad reproduktion. Det har också hävdats att det allt effektivare nätfisket sedan 1950- och 1960-talet har bidragit till den minskning som skett. Idag fångas aspen huvudsakligen som bifångst på nät och bottengarn. De flesta yrkesfiskare i Vänern fångar inga eller endast några få exemplar per år.

Fiske på leklokaler dödar eller stressar aspen under den känsliga leken, vilket lett till ovan nämnda förbud. Andelen asp som fångas i sjöarna är okänt men kan troligen påverka bestånden negativt. Fiske i och nära vattendragens mynningsområden bör undvikas i anslutning till leken.

Arten är känslig för isolering av delpopulationer, vandringshinder, samt avsaknad av lämpliga lek- och uppväxtområden.

Andra hot mot asp är följande:

- I de fall asp tagit sig förbi vattenkraftverk vid sin uppvandring finns det risk för att vuxen och ung fisk dör eller skadas vid nedströmsvandring via turbinerna om inte fiskavledare installerats.
- Reglering har i många fall lett till att lekplatser förstörts.
- I korttidsreglerade vattendrag uppkommer stora och onaturliga flödesvariationer som leder till instabila bottenförhållanden.
- Intensivt jordbruk leder till ökad eutrofiering vilket i sin tur kan leda till igenväxning och förändrade bottenförhållanden.
- Lokala populationer hotas på sikt av försämrade syrgasförhållanden i bottarna.
- Försämrade vattenkvalitet till följd av utsläpp av försurande, syretärande och gödande ämnen.
- Utsläpp och oförsiktig hantering av bekämpningsmedel
- Många av de lokaler som hyser asp ligger i nära anslutning till tätbebyggda områden och kan därför vara utsatta för exploateringshot.
- Invasiva arter

A021 Rördrom

Förekomst

Huvuddelen av rördrommarna återfinns i det mellansvenska slättsjöområdet kring Vänern, i Östergötland, Närke och Mälardalen. Utifrån den senaste riksinventeringen 2012 uppskattades den svenska populationen till c:a 780 ropande hanar. Många hanar är dock troligen operade. Å andra sidan kan hanen ha flera häckande honor, som bor nära varandra inom samma hanrevir.

Rördrommen övervintrar i Västeuropa. Enstaka individer övervintrar i södra Sverige. Populationen minskar efter stränga vintrar. Rördrommen är rödlistad i Sverige, där den är placerad i kategorin "Nära hotad" (NT).

I Ölmeviken finns normalt 1-4 revirhävdande hanar. Vissa år, t ex efter kalla vintrar i Västeuropa, kan den saknas.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

Rördrommen kräver grunda vikar eller slättsjöar med täta vassbestånd (1-10 ha) och med god tillgång på fisk, grodor och vatteninsekter.

Bevarandemål

I Ölmeviken ska det finnas större sammanhängande bladvassområden med angränsande vattenspeglar och sankängar i en omfattning som tillåter rördrommen att förekomma med minst 2 revir.

Bevarandetilstånd

Rördrommen bedöms ha gynnsamt bevarandetilstånd i området.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot arten och dess bevarandetilstånd är:

- Vasslätter som mer än marginellt minskar de sammanhängande bladvassområdena.
- Högt betetryck från gäss, som hindrar återväxt av bladvass.
- Igenväxning av fuktängar där rördrommen födosöker i kantzonerna mot bladvassen.
- Långvarigt lågt vattenstånd, som leder till att bladvassområden växer igen med buskar.
- Isskjutning, som kan medföra att fjolårsvassen kapas bort.

A038 Sångsvan

Förekomst

Från att fram till 1900-talets mitt ha varit en mycket sällsynt häckfågel på avsides belägna lokaler i Lappland och Jämtland har arten under senare delen av 1900-talet expanderat kraftigt och häckar numera ända ned till södra Sverige. Därtill är den inte längre en ödemarksfågel.

Sångsvanen häckar i grunda, vegetationsrika vatten, från myrgölar till näringsrika sjöar.

Det svenska beståndet uppskattas till omkring 5 400 par. Sångsvanen är dock fortfarande tämligen sällsynt på kontinenten, varför Sverige har ett stort ansvar för arten inom EU. Den är flyttfågel, som också kan övervintra i landet vid milda vintrar.

I Ölmeviken häckar normalt 1-2 par sångsvan. Under vår och höst rastar arten med under vårflyttningen som mest upp till c:a 500 ex vissa år (; särskilt högt antal: 617 ex den 4 april 2011), men vanligare med 100-300 ex. Under höstflyttningen är antalet rastande fåglar lägre.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

Den kräver god tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen, liksom lämplig och god tillgång på grön växtlighet under vintersäsongen, samt relativt ostörda områden under sin flyttning och övervintring.

Bevarandemål

I Ölmeviken ska sångsvan rasta med minst 100 ex samtidigt årligen i snitt.

Bevarandetilstånd

Sångsvanen bedöms i Ölmeviken ha gynnsamt bevarandetilstånd.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot arten och dess bevarandetilstånd är:

- Igenväxning av de grunda vattenmiljöerna.

- Förändring av vattenkvalitén, så att undervattensväxtligheten påverkas negativt.

A043 Grågås

Förekomst

Grågåsen häckar i sjöar och våtmarker samt på stränder och skär längs kusterna. I inlandet förekommer den norrut till Dalarna och Hälsingland.

Arten har expanderat kraftigt under de senaste 30 åren.

I Ölmeviken har antalet häckningar ökat successivt. För 2015 noterades 76 kullar. Under vår och höst kan upp till drygt 5000 grågäss rasta i området samtidigt.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd

Tillgång till strandmiljöer med grunda vattenytor och lågvuxna gräsmarker för häckning, födosök och vila.

Bevarandemål

Ölmeviken ska ha strandängsmiljöer som erbjuder skydd för häckning och närliggande miljöer för födosök och vila.

Bevarandetillstånd

Grågåsen bedöms i Ölmeviken ha gynnsamt bevarandetillstånd.

Hotbild

Det främsta hotet mot grågåsens bevarandetillstånd i Ölmeviken bedöms vara igenväxning av stränder.

Därutöver finns hotbilder för grågås som är gemensamma för många fågelarter, vilka redovisas under rubriken ”Generella hotbilder” nedan.

A050 Bläsand

Förekomst

Bläsand förekommer som häckfågel främst i norra Sverige, men också i mer begränsad omfattning i södra delen av landet. Den häckar vanligen i sjöar med vegetationsrika stränder. Fodosök sker på grunt vatten. Under vår och höst rastar arten i liknande miljöer. Den har under senare tid ökat som övervintrare i södra Sverige.

I Ölmeviken rastar bläsand årligen med upp till några hundra fåglar (särskilt högt antal: c:a 670 ex. den 2 okt 2012).

A052 Kricka

Förekomst

Kricka är landets näst vanligaste and. Den förekommer över hela Sverige, men är vanligare norrut. Den häckar i många olika typer av vatten, från småvatten av olika slag till större näringsrika sjöar. Fodosök sker på mycket grunt vatten, ofta inom mindre vattenytor i strandvegetationen. Under flyttningstider kan den förekomma i stora flockar.

I Ölmeviken rastar kricka årligen med normalt upp till c:a 500 ex (; särskilt högt antal: c:a 1450 ex. den 1 september 2014).

A053 Gräsand

33

Förekomst

Sveriges vanligaste and, spridd över hela landet. Häckningsmiljöerna har stor variation och boplatsen behöver inte ligga i direkt anslutning till vattenmiljö. Födosöker på grunt vatten. Under flyttningstider kan den lokalt förekomma i stora antal.

I Ölmeviken förekommer normalt upp till c:a 1000 gräsänder under flyttningstid (; särskilt högt antal: c:a 1760 ex. den 2 november 2015).

A061 Vigg

Förekomst

Vigg häckar över hela landet, men vanligast i norra Sverige. I södra Sverige har den en klar östlig utbredning och verkar i princip saknas som häckfågel i nordvästra Götaland och västra Svealand. Under flyttningstider förekommer den företrädesvis i större eller mindre, väl sammanhållna flockar, ibland ihop med andra dykänder.

På Ölmevikens klarvattenytor kan den ses i större flockar under höststräcket, med upp till som mest c:a 1500 ex.

A068 Salskrake

Förekomst

De första häckningarna i landet rapporterades i mitten av 1800-talet, men det dröjde till 1930-talet innan arten kunde räknas som en årlig häckfågel. En betydande expansion skedde under 1950-talet, då arten på allvar etablerade sig i de norra lappmarkerna och i Norrbottens skogsland. Under samma period kunde de första häckningarna konstateras i Norrbottens kustland. Sedan 1970-talet har en betydande ökning skett och i takt med detta har arten efterhand etablerat sig allt längre söderut. Ungefär 1600 par bedöms häcka i landet.

Salskraken rastar årligen i Ölmeviken med som mest några tiotal ex.

A070 Storskrake

Förekomst

Storskrake förekommer över hela landet och häckar från kusten och upp till fjällen. Populationen anses ha varit stabil under den senaste 30-årsperioden.

Storskrake rastar under flyttningstider i Ölmeviken, med normalt upp till c:a 500 ex samtidigt (; särskilt högt antal: c:a 1670 ex. den 1 december 2014).

A075 Havsörn

Förekomst

Havsörnen häckar nästan sammanhängande längs hela svenska Östersjökusten från Blekinge, Öland och Gotland ända upp till Norrbotten, och ojämnt spritt vid sötvatten i Syd- och Mellansverige från Skåne till Dalarna-Hälsingland och vid sötvatten i Pite, Lule och Torne lappmarker. Häckande havsörn förekommer nu så långt västerut som till Väneren. Inom artens naturliga utbredningsområde i landet saknas havsörnen (2009) som häckande vid Västkusten

och i större delen av sydvästra Sverige, samt i Jämtland (där arten uppgavs häcka under 1800-talet) och övriga Norrlands inland söder om Lappland. Beståndet uppgår för närvarande till totalt minst 530 revirhållande par.

Havsörnen är till stor del knuten till vatten för sitt näringssök. Under häckningstiden är fisk den dominerande födan, men den tar även fågel och medelstora däggdjur. Under övriga delar av året dominerar fågel och fisk, där andelen kadaver är förhållandevis stor.

I Ölmeviken förekommer under främst vår-höst havsörnen normalt i några exemplar, mestadels ungfåglar, i samband med födosök.

A081 Brun kärrhök

Förekomst

Beståndet har mer eller mindre kontinuerligt ökat från 1969 (200 par) till slutet av 1990-talet (minst 1 500 par). Arten finns numera väl spridd i Götaland, Svealand och längs hela Norrlandskusten.

Brun kärrhök är knuten till vassrika eutrofa slättsjöar, men förekommer även i andra typer av sjöar. Födan utgörs av sork, grodor, fågelungar mm., ibland även av ägg, fisk och kadaver.

I Ölmevikens bladvassområden häckar 3-4 par.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd

- Tillgång på tät gammalvass eller liknande vegetation att bygga bo i.
- Tillgång på födorik jaktmark i häckningslokalens omgivning, vanligtvis fuktiga-våta gräsmarker och odlingsmark.

Bevarandemål

I Ölmeviken ska finnas större sammanhängande bladvassområden som bomiljö och i omgivningarna fuktängar och andra öppna jordbruksmarker som födosöksområde i en omfattning som möjliggör för brun kärrhök att häcka med minst 3 par.

Bevarandetillstånd

Den bruna kärrhöken bedöms i Ölmeviken ha gynnsamt bevarandetillstånd.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot arten och dess bevarandetillstånd är:

- Vasslätter som mer än marginellt minskar de sammanhängande bladvassområdena.
- Högt betetryck från gäss, som hindrar återväxt av bladvass.
- Igenväxning av fuktängar och andra öppna marker där den bruna kärrhöken födosöker.
- Långvarigt lågt vattenstånd, som leder till att bladvassområden växer igen med buskar.
- Isskjutning, som kan medföra att fjolårsvassen kapas bort.

A094 Fiskgjuse

Förekomst

Fiskgjuse häckar i stort sett över hela landet, dock fåtaligt i fjälltrakterna. Arten anländer normalt till landet i mars-april och flyttar till Afrika i september.

Beståndet beräknas uppgå till c:a 4000 par, vilket utgör ca 35 % av Europas totala bestånd. Populationen anses vara förhållandevis stabil i Sverige, men inom vissa delområden förekommer tydliga minskningar.

Fiskgjusen är helt beroende av vatten eftersom födan nästan uteslutet består av fisk. Fiskgjusen fiskar i såväl eutrofa som oligotrofa sjöar som i större vattendrag och i grundare kustområden. Jaktframgången minskar i allt för grumliga vatten.

Fiskgjuse besöker Ölmeviken regelbundet under sommarhalvåret för födosök.

A119 Småfläckig sumphöna

Förekomst

Småfläckiga sumphönan uppträder relativt jämnt spridd i Götaland och Svealand, med en viss övervikt mot östra Sverige. Den uppträder också längs Norrlandskusten

Omkring 270 hanar spelar i landet i genomsnitt varje år och det svenska beståndet förefaller vara stabilt, eller möjligen något minskande över en längre tidsperiod.

Småfläckig sumphöna är rödlistad i Sverige, där den är placerad i kategorin Sårbar (VU). Den svenska populationen motsvarar <1% av det europeiska beståndet.

I Ölmeviken finns årligen 1-7 spelande hannar.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

- Småfläckig sumphöna förekommer i fuktig-våt och tämligen tät vegetation med främst fräken eller högstarr, i mindre omfattning i områden med bladvass eller säv. Vidsträckta våtmarker föredras, där det finns möjligheter till förflyttning vid förändringar i vattendjupet. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen 5-10 ha.
- Födan består av små vatteninsekter och vattenväxter.
- Beteshävd på våta strandängar (alternativ slåtter) bedöms vara en positiv faktor.

Bevarandemål

I Ölmeviken ska finnas våta, betespåverkade strandängar i en omfattning som ger den småfläckiga sumphönan förutsättningar för häckning.

Bevarandetilstånd

Den småfläckiga sumphönan är beroende av vattenståndet när fåglarna anländer och upprättar revir på våren. Det medför att även i helt naturliga system har arten sällan en stabil förekomst varje år. Eftersom för arten lämpligt habitat finns inom området bedöms den småfläckiga sumphönan ha gynnsamt bevarandetilstånd.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot arten och dess bevarandetilstånd är:

- Igenväxning av fuktängar och andra öppna våtmarker.
- Dikning eller dränering av fuktängar.

A127 Trana

Förekomst

Tranan har ökat kraftigt i antal under de senaste 30 åren, speciellt märkbart i Götaland och Svealand. Antalet häckande par torde f.n. uppgå till åtminstone upp till 30 000 par. Därtill kommer ett stort antal icke könsmogna fåglar, vilka kan ses sommartid i ambulering flockar. Arten anländer i mars-april och flyttar till sydvästeuropa och Nordafrika i september-oktober.

Tranan häckar i våtmarker, traditionellt våta myrmarker, men numera också i vegetationsrika strandområden.

De svenska tranorna utgör en viktig andel av europapopulationen, varför Sverige har ett stort ansvar för bevarandet av arten.

I Ölmeviken häckar normalt 4 par årligen. Under sommaren kan dessutom mindre flockar av icke-häckande fåglar förekomma. Under höstflyttningen har flockar på upp till 3700 fåglar noterats rasta i området och då utnyttja Ölmevikens grunda strandområden för både födosök, vila och övernattnig. Stor del av födosöken sker dessutom i angränsande odlingsmark.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd

- Det ska finnas möjlighet att bygga boet oåtkomligt från marklevande rovdjur.
- För vila och övernattnig behövs grunda vattenområden.

Bevarandemål

I Ölmeviken ska det finnas grunda vattenområden för vila och övernattnig. De ska delvis vara så vegetationsrika att de lämpar sig för häckning. Gemensamt är att vattendjupet ska vara tillräckligt djupt för att utestänga marklevande rovdjur.

Bevarandetillstånd

Tranan bedöms i Ölmeviken ha gynnsamt bevarandetillstånd.

Hotbild

Det främsta enskilda hotet mot tranans bevarandetillstånd i Ölmeviken bedöms vara vattenståndsförändringar som är så kraftiga att grunda vattenområden blir torrlagda eller för djupa.

Därutöver finns hotbilder för trana som är gemensamma för många fågelarter, vilka redovisas under rubriken ”Generella hotbilder” nedan.

A151 Brushane

Förekomst

Brushanen häckar numera främst i norra Sverige. Det svenska beståndet har minskat kraftigt under den senaste 30-årsperioden, framförallt i den södra delen. I Götaland och södra Svealand finns sammanlagt kanske 40 par, medan rikets totala bestånd kan uppskattas till c:a 25 000 par. Likväl har Sverige fortfarande en betydande andel av Europas brushanar.

Det *sydliga beståndet* kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av hävdade strandängar. Det *nordliga beståndet* häckar främst på våta myrmarker.

Brushanarna rastar under flyttningen på öppna områden med grunt vatten och sandiga eller gyttjiga bottnar, men även översvämmade åker- eller betesmarker.

I Ölmeviken rastar årligen, främst under juli-augusti, upp till 50-150 ex. samtidigt.

A166 Grönbena

Förekomst

Grönbena är en vanlig häckfågel i mellersta och norra Sverige. Den och brushane är de vanligaste vadarna på norrländska myrar. I landets södra delar är fågeln mer ovanlig. Sedan mitten av 1980-talet har grönbenan dessutom gått kraftigt tillbaka i södra Sverige. Tillbakagången beror till stor del på utebliven hävd av sankta stränder samt torrläggning av våtmarker.

Under flyttning rastar grönbenan främst på dyiga stränder och våta kortvuxna gräsmarker.

Grönbenan är inte rödlistad i Sverige, men BirdLife International har påpekat (2001) att det är viktigt att Europa tar sitt ansvar för arten, för att den inom sitt europeiska utbredningsområde har en otillfredsställande bevarandestatus.

Grönbenan rastar i Ölmeviken i maj och juli-augusti med som upp till c:a 150 ex, mest under hösten.

A 179 Skrattmåå

Förekomst

Skrattmåå är en vanlig häckfågel i Sverige, utom i fjällmiljö liksom fjällnära längst i norr. Den häckar i kolonier i olika slags vatten, där bona företrädesvis läggs på öar eller holmar. Kolonierna innehåller ibland även häckningar av andra sjöfåglar, som drar nytta av det kollektiva skydd mot predation som en kolonipopulation innebär.

I Ölmeviken finns på ön Korvhallen (i sydost) vissa år en koloni av varierande storlek. Under 2012 och 2013 bestod den av c:a 500 individer.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd

- Öppna häckningsmiljöer på öar och holmar, ej åtkomliga för predation av landlevande rovdjur.

Bevarandemål

I Ölmeviken ska det finnas förutsättningar för skrattmååhäckning på Korvhallen.

Bevarandetillstånd

Skrattmåå bedöms ha okänt bevarandetillstånd i Ölmeviken; se hotbild nedan.

Hotbild

De främsta hoten mot skrattmååsens bevarandetillstånd i Ölmeviken bedöms vara:

- igenväxning av häckningsmiljöer. Hotet är aktuellt och akut genom att låglänta öar och skär i Väneren successivt förbuskas och förlorar sin funktion som häckningsmiljö för sjöfåglar.
- predation av mink. Sannolikt är arter som är kolonihäckande särskilt utsatta för minkens predation.

Därutöver finns hotbilder för skrattmåå som är gemensamma för många fågelarter, vilka redovisas under rubriken "Generella hotbilder" nedan.

A193 Fisktärna

Förekomst

Fisktärna häckar i hela landet, dock glest i Norrlands inland och saknas som häckfågel i fjällen. Det svenska beståndet beräknas uppgå till 25 000 par, vilket motsvarar ungefär 1/10 av det europeiska beståndet. Mellanårsvariationerna är emellertid stora.

Fisktärnan häckar enstaka eller i kolonier på öar, skär och stränder i vatten som är rika på småfisk.

Ön Korvhallen fungerar som häckningsplats för fisktärna, om än inte årligen. Under 2012 och 2013 noterades under häckningstid 25 respektive 20 ex på ön.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd

- God tillgång på småfisk.
- Öppna häckningsplatser.
- Störningsfria häckningsplatser. Rovdjur bör hindras att nå häckningsplatserna.

Bevarandemål

På Korvhallen ska habitatmässiga förutsättningar för fisktärnan att häcka finnas.

Bevarandetillstånd

Fisktärna bedöms ha oklart bevarandetillstånd i Ölmeviken; se hotbild nedan.

Hotbild

- Igenväxning av häckningsmiljöer. Hotet är aktuellt och akut genom att låglänta öar och skär i Vänern successivt förbuskas och förlorar sin funktion som häckningsmiljö för sjöfåglar.
- Predation av mink.

A194 Silvertärna

Förekomst

Silvertärna häckar längs större delen av svenska kusten, dock fåtaligt längs västkusten, samt i Norrlands skogsland och i fjällområdena från Dalarna och norrut. Som regelbunden häckfågel saknas den i södra och mellersta Sveriges inland. Sedan mitten av 1970-talet har silvertärnan ökat i antal såväl i Östersjöområdet som i Vänern.

Tecken finns på att arten lokalt försvinner till följd av predation av mink.

Det svenska beståndets storlek uppskattas till drygt 30 000 par. Det samlade europeiska beståndet uppgår till c:a 500 000 par.

Två häckande par har dokumenterats på litet skär vid Svartbergsudden 2012 och 2013. Några silvertärnor har också observerats under häckningstid på Korvhallen 2008 och 2012.

A215 Berguv

Förekomst

Berguv förekommer i skogsmiljöer över större delen av landet, men fåtaligare i fjällnära områden. Artens traditionella boplats är bergbranter, men det finns även exempel på markhäckningar och häckningar i kråkbö. Populationen beräknas uppgå till c:a 470 par (2009).

I Ölmeviken har berguven endast noterats sporadiskt och föreslås därför utgå som utpekad art för området.

A338 Törnskata

Förekomst

Törnskatan häckar i samtliga svenska län, dock fåtaligt i Norrlands inland och i fjälltrakterna saknas den helt. Beståndet beräknas uppgå till drygt 40 000 par. Den har uppvisat en tillbakagång under de senaste 30 åren.

Törnskatan häckar i öppna marker (främst jordbruksmark, men även t ex kalhyggen) med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på blommade och bärande buskar i kombination med öppna partier, t ex kortbetade gräsytor. Våtmarker med dess rika insektliv utgör en viktig rastplats under sensommaren.

Törnskata bedöms numera förekomma med endast något enstaka par.

Generella hotbilder– vad kan påverka Ölmeviken negativt?

Generella hot mot Natura 2000-området

- Gödslings-, gift- och försurningseffekter från luftburna föroreningar, vilket påverkar vattenkvalitet och arter.
- Läckage av näringsämnen från omgivande mark, vilket påverkar vattenkvalitet och flora.
- Klimatförändringar, vilka kan medföra förändringar i artdynamik.
- Olyckor med båtar, t ex utsläpp av olja, vilket påverkar naturtyper och arter.

Generella hot mot gräsmarkstyperna

- Minskad eller upphörd hävd.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt. Risken är störst i torrare marktyper.
- Insådd av för naturtypen främmande arter.
- Spridning av gödsel. Näringstillförsel missgynnar den naturliga floran, som är konkurrenssvag.
- Tillskottsutfodring av betesdjur. Indirekt näringstillförsel missgynnar den naturliga floran, som är konkurrenssvag.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin, vilket är negativt för den dynglevande insektsfaunan).
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverksamhet.

Generella hot mot fågelarterna

- Minskad eller upphörd hävd.
- Stora förändringar i vattenstånd under häckningstid kan leda till att våtmarksfåglar avbryter häckningen.
- Giftspridning.
- Övergödning av vattenmiljön.
- Predation av mink.
- Mänsklig störning i närheten av häckningsplatser.
- Etablering av vindkraftverk eller annan större anläggning i närheten av häckningsområden eller vid födosöksområden. Storvuxna fåglar är mest utsatta.
- Jakt utomlands.
- Negativa biotopförändringar i övervintringsområden och utmed flyttningsleder.

Gällande regelverk och bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetillstånd i Natura 2000-området:

- Ölmeviken är klassat som riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB.
- Södra delen av Ölmeviken ingår som del i riksintresseområde för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.
- Ölmeviken ingår som del i riksintresseområde för turismen och friluftslivet enligt 4 kap. 2 § miljöbalken.
- Yttre delen av viken utgör riksintresse för yrkesfiske.
- Inre delen av viken utgörs av våtmarker som ingår i klass 1 i våtmarksinventeringen.

- Ölmeviken klassas som "Särskilt värdefullt vatten" av Havs- och vattenmyndigheten.
- En liten del av området, vid Kummelön, ingår i en värdefull kulturmiljö i det regionala kulturmiljöprogrammet Ditt Värmland.
- Strandskyddet omfattar land- och vattenområden inom 300 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.
- Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område enligt 7 kap. 28a § miljöbalken. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av området.
- Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med länsstyrelsen m fl (enligt 6 kap 4§ MB).
- Anmälningsskydd eller tillståndsskydd för vattenverksamhet råder enligt 11 kap. miljöbalken.
- För markavvattning råder tillståndsskydd enligt 11 kap. miljöbalken.
- Att fiska asp är förbjudet under tiden fr.o.m. den 1 april t.o.m. den 31 maj i alla till Väneren, Mälaren och Hjälmaren rinnande vattendrag (Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter 1993:32, om fisket i vissa sötvattenområden).
- Citronfläckad kärrtrollslända är fridlyst enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845) samt Naturvårdsverkets författningssamling (NFS 1999:12).
- Fågelskyddsområde "Nordväst om Killingen", innefattande ön Korvhallen; areal 8,5 ha.
- Fågelarterna är fredade (3 § jaktlagen 1987:259). Fredningen gäller också deras ägg och bon.
- Enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845) är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder.
- Miljöstödsersättningar kan sökas för bete för de arealer som uppfyller krav på ersättningar från Landsbygdsprogrammet 2014-2020 (EU:s miljöersättning för betesmarker och slätterängar).
- Myndigheter och kommuner ska enligt 5 kap. 3§ miljöbalken ansvara för att miljö kvalitetsnormer för vatten följs.
- Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- Ölmeviken utgör fredningsområde för gös.
- Intill Kummelön finns naturvårdsavtal för c:a 3 ha ädellövskog.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder

3150 Naturligt näringsrika sjöar

- Regionalt och lokalt samarbete inom avrinningsområdet för genomförande av förebyggande åtgärder mot läckage av näringsämnen. Vissa åtgärder som kan minska kväveläckage och erosion från jordbruksmark och upprätthålla naturvärden i anslutning till vattendrag i jordbrukslandskapet är berättigade till EU-stöd.
- Åtgärder för att uppnå god ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen.
- Markägare bör få rådgivning om och uppmuntras att söka miljöstöd, dels för att motverka läckage – t ex skyddszoner och fånggrödor, men också för öppethållande av strandmiljöer.

Gräsmarker

- Information och rådgivning om Landsbygdsprogrammets miljöersättningar för öppethållande av gräsmarker.

Vattennivåer

En viktig faktor för områdets bevarandevärden är vattenståndsvariationerna. En förutsättning för välutvecklade strandängszoneringar är att amplituder och varaktighet för olika nivåer efterliknar naturliga förhållanden.

Förvaltning av området

3150 Naturligt näringsrika sjöar

- Röjning av igenväxningsvegetation på fågelskär.
- Rådgivning om förebyggande åtgärder mot läckage av näringsämnen.
- Uppföljning av vattenkvalitet genom provtagning av fr a näringsämneshalter, grumling/suspenderade ämnen och giftbelastning.

Gräsmarkstyperna (6230, 6270 och 6410)

Hävd genom slåtter och/eller bete samt röjning av igenväxningsvegetation. Hävdtrycket ska i huvudsak vara starkt, men kan vara något varierad, då variation i markvegetationens höjd och karaktär är gynnsamt för många arter. Igenväxta ängar genom svag hävd medför generellt behov av restaurering. Gödsling, stödutfodring, dikning och insådd av främmande arter får inte förekomma.

Uppföljning

Uppföljningen av naturtypernas och arternas bevarandetillstånd kommer att ske genom att bevarandemålen för området preciseras i nivåsattna s.k. målbildindikatorer. En redogörelse för uppföljning av målbildindikatorerna kommer att finnas i en särskild uppföljningsplan.

Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
3. Naturtypskarta

Referenser

ArtDatabanken, SLU. *Artfaktablad för rödlistade arter*. <http://artfakta.artdatabanken.se/>

Artportalen, SLU. *Förekomst av i bevarandeplanen berörda arter*. www.artportalen.se.

Carlsson, Ulf T: *Ölmevikens strandängar – beskrivning, klassificering och åtgärdsförslag med utgångspunkt från fågelfaunan*. Otryckt rapport 2004.

Carlsson, Ulf T: *Fågelobservationer med höga antalsnoteringar 2011-2015*. Uppgifter i breven den 11 december 2015.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2014. *Fiskevårdsplan för Vänern*. Rapport 2014:06.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. *Inventering av asp 2014 – tillrinningar till Vänern*.

Rapport 2014:59.

Länsstyrelsen, Miljöenheten. 1996. *Ditt Värmland – Natur- och kulturlandskapet*.

Länsstyrelsen i Värmlands län. *Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv*. Rapport 1988:11.

Länsstyrelsen i Värmland. *Uppföljning av hävdade gräsmarker i skyddade områden*. Rapport 2014:16.

Länsstyrelsen i Värmlands län, Naturvårdsenheten. *Basinventering av trollsländor i Värmlands län 2006*. Rapport 2006:34.

Naturvårdsverket. *Natura 2000 - Art och naturtypsvisa vägledning*. (<http://www.naturvardsverket.se>)

Naturvårdsverket. 2004. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000*. Version 4: 2004-05-07.

Naturvårdsverket 2005. *Uppföljning av Natura 2000 i Sverige- Uppföljning av habitat och arter i habitatdirektivet samt arter i Fågeldirektivet*. Rapport 5434.

Ottosson, U. m.fl. 2012. *Fåglarna i Sverige – antal och förekomst*. Sveriges Ornitologiska Förening.

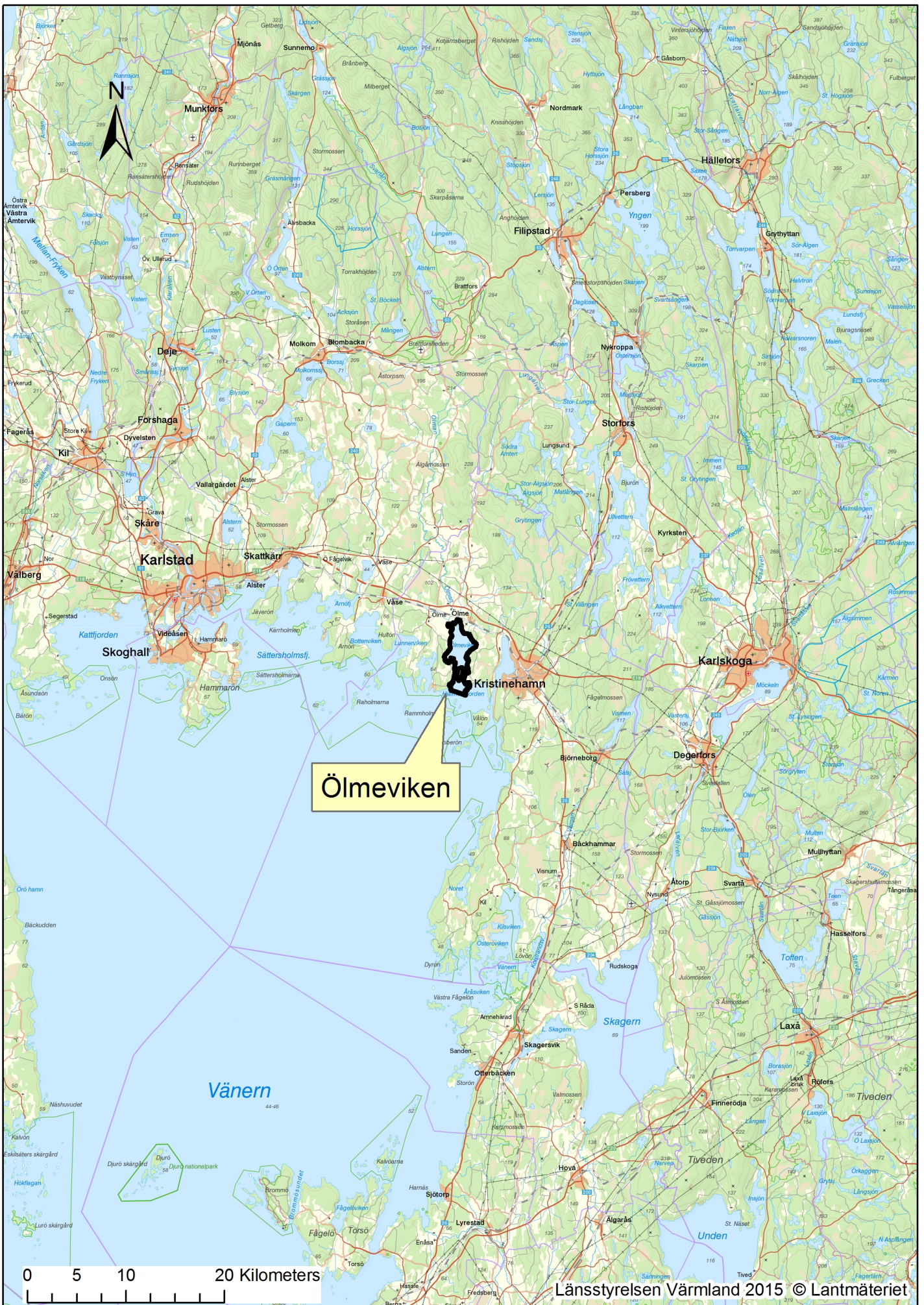
VISS, Vatteninformationssystem Sverige.

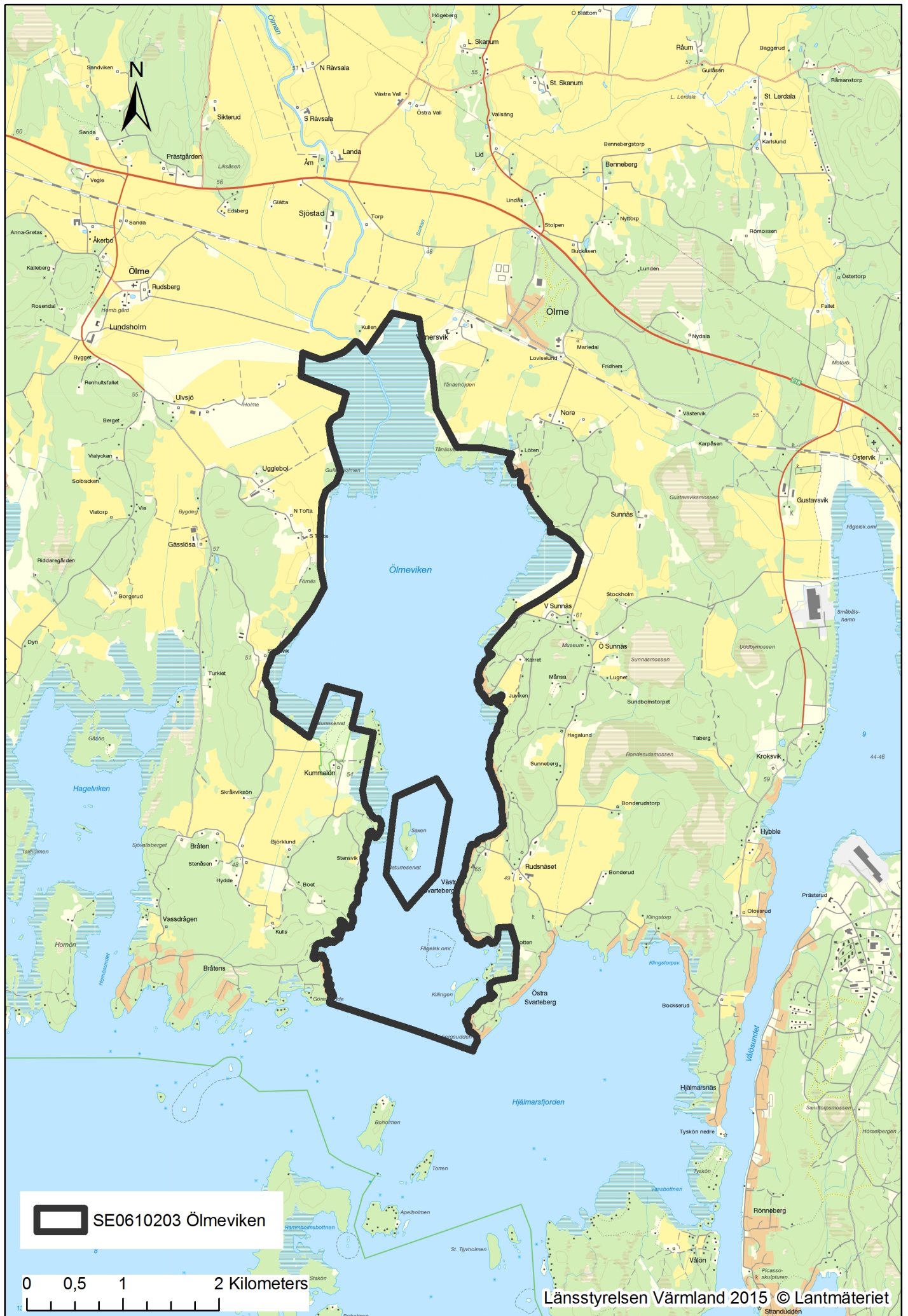
Vänerns vattenvårdsförbund: *Undervattensväxter i Vänern 2014 – Lokalisering av lämpliga miljöövervakningsområden*. Rapport nr 85. 2015.

Bilaga 1. Översiktskarta med markering för Natura 2000-området Ölmeviken

SE0610203 Ölmeviken

0 0,5 1 2 Kilometers

Länsstyrelsen Värmland 2015 © Lantmäteriet

Bilaga 3. Naturtypskarta för Natura 2000-området Ölmeviken

